

USUKOGEMUSE REAALSUS

KÕIKI inimese tõeliselt religioosseid reaktsioone toetab algusest peale palveldamisvaim ja kontrollib tarkusevaim. Universumi Loova Vaimu esimene ülimeele annetus inimesele on isiksuse ühendamine Püha Vaimu ringlusega; selle mõju avaldus juba ammu enne jumalike Poegade annetumisi ja üleüldist Kohandajate annetamist inimese eetilise, usulise ja vaimse vaatepunkti avardajana. Pärast Paradiisi Poegade annetumisi annab vabanenud Tõe Vaim vägeva panuse inimvõimete avardamisele, et need suudaksid tajuda usutõdesid. Kui asustatud maailma evolutsioon jätkub, osalevad Mõttekohandajad üha enam inimese kõrgemat tüüpi usuliste kaemuste väljakujundamises. Mõttekohandaja on see kosmiline aken, mille kaudu võib piiritletud loodud-olend heita usu abil pilgu piiritu Jumaluse, Kõikse Isa kaheldamatusele ja jumalik-kusele.

² Rahvaste usulised kalduvused on sünnipärased; need ilmnevad üleüldiselt ja näivad olevat loomuliku päritolu; algelised usundid tekivad alati arengulisel teel. Loomulik usukogemus areneb edasi, perioodilised tõeilmutused vahemärgistavad planeedi evolutsiooni muidu aeglast kulgu.

³ ¶ Urantial on praegu nelja liiki religioone:

⁴ 1. loomulik ehk arenguline religioon;

⁵ 2. üleloomulik ehk ilmutuslik religioon;

⁶ 3. praktiline ehk tavareligioon, milles loomulik ja üleloomulik religioon on erineval määral segunenud;

⁷ 4. filosoofilised religioonid, kunstlikud või filosoofiliselt väljamõeldud teoloogilised doktriinid ja mõistusega loodud religioonid.

1. RELIGIOONIFILOSOOFIA

¹ Sotsiaalse või rahvarühma usukogemuse ühtsus tuleneb igas inimeses elava Jumala fragmendi samasusest. Just see jumalikkus inimeses tekitab temas omakasupüüdmatut huvi kaasinimeste hüvangu vastu. Kuna isiksus on ainulaadne — pole kaht ühesugust surelikku —, siis tuleb paratamatult järeldada, et kaks inimest ei saa kunagi oma meeles elava jumaliku vaimu juhtimisi ja tunge ühtmoodi tõlgendada. Surelike rühm võib tunda vaimset ühtsust, kuid ei saa kunagi saavutada filosoofilist ühetaolisust. Seda religioosse mõtte ja kogemuse tõlgendamise mitmekesisust näitab asjaolu, et kahekümnenda sajandi teoloogid ja filosoofid on sõnastanud üle viiesaja erineva religiooni-definitsiooni. Tegelikult määratleb iga inimene religiooni selle järgi, kuidas ta kogemuslikult tõlgendab temas elavast Jumala vaimust lähtuvaid jumalikke impulsse, ning see tõlgendus on seetõttu paratamatult ainulaadne ja täielikult erinev kõigi teiste inimeste usufilosoofiast.

² Kui aga üks surelik on mõne teise sureliku usufilosoofiaga täielikult nõus, näitab see, et neil kahel olendil on olnud ühesugune *usukogemus* küsimustes, mida nende ühesugune usulis-filosoofiline tõlgendus puudutab.

³ Kuigi teie religioon sõltub isiklikust kogemusest, on ülimalt tähtis, et oleksite teadlik väga paljudest muudest usukogemustest (teiste ja teistsuguste surelike teistsugustest tõlgendustest), et saaksite vältida oma usuelu muutumist egotsentriliseks — piiratuks, isekaks ja eraklikuks.

⁴ Ratsionalism eksib arvates, et religioon on algul algeline uskumus millessegi, millele järgneb väärtuste poole pürgimine. Religioon on eeskätt väärtuste poole pürgimine ja alles seejärel moodustub selgitavate uskumuste süsteem. Inimestel on palju kergem jõuda kokkuleppele religioossetes väärtustes ehk sihtides kui uskumustes ehk selgitustes. Ja sellega seletub ka see, kuidas religioon saab väärtustes ja sihtides kokku leppida, kui samal ajal kerkib esile segadusttekitav nähtus — püsib sadu vastuolulisi uskumusi — usutunnistusi. Sellega on samuti seletatav, miks inimene võib oma usukogemust alal hoida, loobudes samal ajal paljudest religioossetest uskumustest või neid muutes. Religioon püsib vaatamata revolutsioonilistele muutustele religioossetes uskumustes. Teoloogia ei tekita religiooni, just religioon tekitab teoloogilist filosoofiat.

⁵ Asjaolu, et usklikud on uskunud nii palju valet, ei muuda kehtetuks religiooni, sest religioon põhineb väärtuste äratundmisel ning sellele annab kehtivuse isiklikul usukogemusel rajanev usk. Seega tugineb religioon kogemustele ja religioossele mõttele; teoloogia, religioonifilosoofia, on aus püüd seda kogemust selgitada. Selgitavad uskumused võivad olla õiged või väärad, samuti võib tõde olla neis segi eksimustega.

⁶ Vaimsete väärtuste äratundmine on kogemus, mis jääb ideeloomisvõimest kõrgemale. Üheski inimkeele pole sõna, mida võiks kasutada selle „meele”, „tunde”, „intuitsiooni” või „kogemuse” tähistamiseks, mida oleme otsustanud nimetada jumalateadvuseks. Inimeses elav Jumala vaim ei ole isikuline — Mõttekohandaja on eelisikuline —, kuid see Järelevaataja annab niisuguse väärtuse, eritab sellist jumalikkuse hõngu, mis on kõrgeimas ja lõpmatus tähenduses isikuline. Kui Jumal poleks vähemalt isikuline, ei saaks ta olla teadvusel, ja kui ta poleks teadvusel, oleks ta inimesest madalam.

2. RELIGIOON JA ÜKSIKISIK

¹ Religioon toimib inimmees ja on teostunud kogemuses veel enne, kui see ilmub inimteadvusesse. Laps on eksisteerinud enne *sünni* kogemist juba ligikaudu üheksa kuud. Ent religioon ei „sünni” äkki, vaid kujuneb välja üsnagi järk-järgult. Vaatamata sellele saabub varem või hiljem „sünnispäev”. Taevariiki astutakse vaid siis, kui ollakse „uuesti sündinud” — sündinud Vaimust. Paljude vaimsete sündidega kaasneb suur hingeline ängistus ja märgatav psühholoogiline segadus, nii nagu paljusid füüsi lisigi sünde iseloomustavad „tormiline sünnitus” ja muud „sünnitusvaevad”. Teised vaimsed sünnid toimuvad kõrgeimate väärtuste äratundmise loomuliku ja normaalse kasvuna vaimukogemuste omandamise käigus, ehkki ükski usuline areng ei leia aset ilma teadliku pingutuseta ja positiivse ning isikliku kindla otsuseta. Religioon pole kunagi passiivne kogemus, negatiivne hoiak. Niinimetatud religiooni sünd ei ole otseselt seotud niinimetatud pöördumiskogemustega, mis tavaliselt iseloomustavad usulisi episoodide hilisemas elus vaimse konflikti, emotsionaalse surutise ja loomulaadis toimuva murrangu tulemusena.

² Ent inimesed, kes on saanud vanematelt sellise kasvatusena, mis on lasknud kasvada teadmisesega, et nad on armastava Taevaisa lapsed, ei tohiks vaadata viltu oma surelike ligimeste peale, kes jõuaksid sellise teadlikkuseni osadusest Jumalaga alles psühholoogilise kriisi, emotsionaalse murrangu kaudu.

³ Arenguline pinnas inimmees, milles ilmutatud religiooni seeme idaneb, on inimese kõlbeline olemus, millest tekib nii varakult sotsiaalne teadvus. Lapse kõlbelise olemuse esimesed ajendid ei ole seotud soo, süü ega isikliku uhkusega, vaid pigem õigluse, aususe ja headusetungidega — et oma kaasinimeste eest abistavalt hoolt kanda. Kui seda varajast kõlbelist ärkamist toetada, hakkab järk-järgult välja kujunema usu-elu, milles vastuolusid, murranguid ja kriise on suhteliselt vähe.

⁴ Iga inimene kogeb juba varakult teatavat konflikti oma egoistlike ja altruistlike impulsside vahel ja sage li võib teadlikkuse Jumalast saavutada sel teel, et otsitakse nende kõlbeliste vastuolude lahendamiseks üleinimlikku abi.

⁵ Lapse psühholoogia on loomult positiivne, mitte negatiivne. Paljud surelikud on negatiivsed sellepärast, et neid on nii harjutatud. Kui öeldakse, et laps on positiivne, mõeldakse sellega tema kõlbelisi ajendeid, neid meele omadusi, mille ilmumine annab märku Mõttekohandaja saabumisest.

⁶ Kui õpetuse suund pole väär, võtab normaalse lapse meel usuteadvuse avaldudes pigem positiivse suuna kõlbelisele õiglusele ja ühiskonna teenimisele, kui negatiivse suuna patule ja süüle. Konflikt võib, kuid ei tarvitse tekkida usukogemuse avardudes, kuid alati on

sellega vältimatult seotud inimtahte otsused, pingutused ja funktsioonid.

⁷ Kõlbeliste valikutega kaasnevad tavaliselt suuremal või väiksemal määral kõlbelised konfliktid. Ja see kõige esimene konflikt lapse meeles tekib egoistlike ja altruistlike ajendite vahel. Mõttekohandaja ei jäta egoistliku motiivi väärtust isiksuse jaoks arvestamata, kuid eelistab veidi enam altruistlikku ajendit, mis viib inimliku õnne ja taevariigi rõõmude juurde.

⁸ Kui kõlbeline olend otsustab iseka ajendiga vastakuti sattudes olla isetu, on tegemist algelise usukogemusega. Ükski loom ei saa niisugust valikut teha, see otsus on ühtaegu inimlik ja religioosne. See hõlmab teadlikkust Jumalast ja toob esile ajendi teenida ühiskonda, mis on inimestevahelise vendluse aluseks. Kui meel teeb vabal tahtel õige kõlbelise otsuse, on see otsus usukogemus.

⁹ Ent enne kui laps on piisavalt arenenud, et omandada kõlbelist võimekust ja suuta valida altruistliku teenimise teed, on tal juba välja kujunenud tugev ja väga ühtne egoistlik loomus. Just selle tegeliku olukorra alusel on tekkinud teooria võitlusest „kõrgema” ja „madalama” loomuse, „endise patuse” ja „uue õilsa loomuse” vahel. Normaalsele lapsele saab elus juba väga varakult selgeks, et „õndsam on anda kui saada”.

¹⁰ Inimene kaldub omakasupüüdlikkuse tungi samastama oma egoga — iseendaga. Seevastu soovi olla altruistlik kaldub ta samastama mõne enesevälise mõjuga — Jumalaga. Ja niisugune arvamus on tõepoolest õige, sest kõik isetud soovid pärinevadki tegelikult sisimas elava Mõttekohandaja juhtimisest ja see Kohandaja on Jumala fragment. Vaimselt Järelevaatajalt saadud impulss teostub inimteadvuses tungina olla altruistlik, arvestada kaasolendeid. Selline on vähemalt lapse meele varane ja fundamentaalne kogemus. Kui kasvav laps ei suuda oma isiksust koondada, võib altruistlik tung sedavõrd üle areneda, et kahjustab tõsiselt tema mina heaolu. Eksiteele sattunud südametunnistus võib põhjustada palju konflikte, muret ja südamevalu ning inimene võib tunda end ääretult õnnetuna.

3. RELIGIOON JA INIMSUGU

¹ Usul vaimudesse ja unenägudesse ning muul ebausul oli algeliste religioonide arengus oma roll, kuid ei tohiks jätta arvestamata ka sugukonna või hõimu ühtsuse mõju. Rühmasuhe tekitas just niisuguse sotsiaalse olukorra, mis kutsus esile varase inimmeele kõlbelises olemuses egoismi ja altruismi vahelise konflikti. Vaatamata usule vaimudesse, keskendub Austraalia põliselanike religioon ikka veel sugukonnale. Sellised religioossed tõekspidamised kalduvad aja jooksul isikustuma, algul loomadena ja hiljem üliinimese või Jumalana. Ka niisugused alamad rahvad nagu Aafrika bušmanid, kelle uskumustes pole isegi veel totemismi, tunnistavad omakasu ja rühma huvide vahet, mis tähendab ilmalike ja pühade väärtuste algelist

eristamist. Usukogemuse allikaks ei ole aga ühiskonnagrupp. Vaatamata kõigile nendele inimese varasesse religiooni panuse andnud algelistele mõjudele on siiski tõsi, et tõeline religioosne ajend pärineb ehtsatest vaim-kohalolekutest, mis ajendavad tahet olema isetu.

² Hilisemas religioonis võib aimata ürgset usku looduse imedesse ja saladustesse, ebaisikulist manat. Ent arenev usund nõuab varem või hiljem üksikisikult mingit isiklikku ohvrit oma ühiskonnagrupi hüvanguks, midagi, mis muudaks teisi õnnelikumaks ja paremaks.

³ Religioon on määratud muutma inimese keskkonda, kuid surelike seas tänapäeval püsiv religioon on enamasti selles suhtes abitu. Keskkond on liigagi sageli religiooni üle valitsenud.

⁴ Tuletage meelde, et kõigi ajastute usundites on valdavaks kogemuseks kõlbeliste väärtuste ja sotsiaalsete tähenduste tunnetus, mitte teoloogiliste dogmade või filosoofiliste teooriate üle mõtlemine. Religioon areneb soodsalt sedamööda, kuidas maagia element asendub moraalimõistetega.

⁵ Inimene jõudis mana, maagia, looduse kumardamise, vaimudekartuse ja loomade palveldamisena avalduvate ebauskude kaudu mitmesuguste tseremooniateni, millega üksikisiku religioosne hoiak sai suguharu kollektiivseks reaktsiooniks. Siis koondusid ja kristalliseerusid need tseremooniad hõimuuskumusteks ning lõpuks isikustusid hirmud ja usud jumalateks. Ent kogu selles religioosses evolutsioonis ei puudunud kunagi täielikult moraalilise element. Jumala ajend inimeses oli alati tugev. Ja need võimsad mõjud — üks inimlik ja teine jumalik — kindlustasid religiooni püsijäämise läbi muutlike ajastute, vaatamata ohule surra välja tuhandete õnnestavate tendentside ja vaenulike antagonismide mõjul.

4. VAIMNE OSADUS

¹ Seltskondliku sündmuse ja religioosse kokkusäämise iseloomulikuks erinevuseks on see, et usulisel üritusel valitseb *osaduse* õhkkond. Selliselt tekitab inimeste koosviibimine partnerlustunde jumalikuga, millest saabki alguse koos palveldamine. Ühise söömaaja pidamine oli varaseimat tüüpi sotsiaalne osadus ja seetõttu nägid ka varased religioonid ette, et palveldajad sõid teatava osa tseremooniaohvrast ära. See viis osaduse saavutamiseks on säilinud ka ristiusus — armulauana. Osaduse õhkkond loob omakasupüüdliku ego ja sisimas elava vaimse Järelevaataja vahelises konfliktis värskendava ja lohutava vaherahuperioodi. Ja see on sissejuhatuseks tõelisele palveldamisele — Jumala kohaloleku praktikale, mis ilmneb inimestevahelise vendluse tekkimisel.

² Kui ürginimene tundis, et tema osadus Jumalaga on katkenud, hakkas ta ohverdama, püüdes lepitust leida ja sõbralikku suhet taastada. Õiglusejanu viib tõe

avastamisele ja tõe lisab ideaale, mis tekitab usklikele inimestele uusi probleeme, sest meie ideaalid kalduvad kasvama geomeetrilises progressioonis, meie võime nende järgi elada edeneb aga vaid aritmeetilises progressioonis.

³ Süütunne (mitte patu tunnetamine) tuleneb kas vaimse osaduse katkemisest või oma kõlbeliste ideaalide madaldumisest. Sellest kimbatusest võib pääseda ainult siis, kui saadakse aru, et inimese kõrgeimad kõlbelised ideaalid ei tarvitse tingimata Jumala tahtega kokku langeda. Inimene ei saa loota, et suudab elada oma kõrgeimate ideaalide järgi, kuid ta võib olla truu oma eesmärgile leida Jumal ja muutuda üha enam tema sarnaseks.

⁴ Jeesus kõrvaldas kõik ohverdus- ja lepitustseremooniad. Ta hävitas kõik selle väljamõeldud süü- ja universumist eraldatuse tunde alused, kuulutades, et inimene on Jumala laps; loodud-olendi ja Looja suhe asetati lapse ja vanema tasemele. Jumalast saab surelikele poegadele ja tütardele armastav Isa. Kõik tseremooniad, mis sellesse õiguspärasesse lähedasse perekonnasuhtesse ei kuulu, kaotatakse igaveseks.

⁵ Jumal-Isa ei kohtle inimest, oma last, mitte tema tegeliku vooruslikkuse või väärtuse järgi, vaid arvestades lapse motiive — loodud-olendi eesmärgi ja kavatsusi. See on vanema ja lapse vaheline suhe, mis on ajendatud jumalikust armastusest.

5. IDEAALIDE PÄRITOLU

¹ Algelses arenevas meeles tekib sotsiaalne ja kõlbeline kohusetunne põhiliselt emotsionaalsest hirmust. Ühiskonna teenimise positiivsem tung ja altruismi idealistlikkus tulenevad otseselt ajendist, mille annab inimmees elav jumalik vaim.

² See teistele head tegemise idee-ideaal — tung keelata oma egole midagi oma ligimese heaks — on alul väga piiratud. Ürginimene peab ligimesteks vaid väga lähedasi inimesi, kes teda heanaaberlikult kohtlevad; religioosse tsivilisatsiooni arenedes hakkab ligimese mõiste hõlmama suguharu, hõimu, rahvast. Jeesus laiendas ligimese mõiste kogu inimkonnale, nii et me peaksime isegi oma vaenlasi armastama. Igas normaalses inimeses on miski, mis ütleb talle, et see õpetus on kõlbeline — õige. Isegi need, kes seda ideaali oma elus kõige vähem rakendavad, möönavad, et see on teoreetiliselt õige.

³ Kõik inimesed tunnistavad, et see üldine inimlik tung olla isetu ja altruistlik on kõlbeline. Humanist peab seda tungi pärinevaks ainelise meelega loomuliku funktsioneerimisest; usklik tunnistab õigemini, et sureliku meelega tung tõelise omakasupüüdmatus poole on reageering sisemise vaimu, Mõttekohandaja juhtimisele.

⁴ Ent alati ei saa olla kindel sellele, kuidas inimene tõlgendab ego-tahte ja minavälise tahte varaseid konflikte. Vaid üsna hästi koondunud isiksus võib lepitada

neid mitmeid vastuolusid, mis tekivad ego ihaluste ja tärkava sotsiaalse teadvuse vahel. Minal on samasugused õigused kui ligimestel. Kummalgi pole ainuõigust üksikisiku tähelepanule ja teenimisele. Suutmatusest seda probleemi lahendada tekivad inimese varaseimat tüüpi süütunded.

⁵ Inimlik õnn saavutatakse vaid siis, kui mina egoistlikku soovi ja kõrgema mina (jumaliku vaimu) altruistlikku tungi kooskõlastab ja lepitab neid omavahel tervikuks ühendava ja juhendava isiksuse ühtne tahe. Areneva inimese meel satub alati vastamisi keerulise probleemiga olla kohtunik ühelt poolt emotsionaalsete ajendite loomuliku avardumise, teiselt poolt vaimsel taipamisel — ehtsal religioosel mõtisklusel — tuginevate isetute tungide kasvu vahel.

⁶ Püüd teha võrdselt head iseenda minale ja üha enamatele teistele minadele tekitab probleemi, mida aja ja ruumi tingimustes ei saa alati rahuldavalt lahendada. Igavese elu jooksul saab neile vastuoludele lahenduse leida, kuid ühe lühikese inimelu vältel neid lahendada ei saa. Jeesus viitas sellele paradoksile, kui ütles: „Kes tahab päästa oma elu, kaotab selle, ja see, kes kaotab elu taevariigi pärast, leiab selle.”

⁷ ¶ Ideaali poole pürgimine — püüd olla Jumala sarnane — on pidev pingutus nii enne kui ka pärast surma. Surmajärgne elu ei ole oluliselt teistsugune kui surelik eksistents. Kõik hea, mida me selles elus teeme, aitab otseselt parandada meie tulevast elu. Tõeline religioon ei soosi moraalset lodevust ja vaimset loidust ega erguta asjatuid lootusi, nagu annaks loomuliku surma väravate läbimine inimesele kõik ülla loomuse voorused. Tõeline religioon ei alaväärista inimese pingutusi sureliku elu progressis. Iga surelik saavutus aitab otseselt rikastada surematu ellujäämiskogemuse esimesi etappe.

⁸ ¶ Inimese idealismile mõjub saatuslikult, kui talle õpetatakse, et kõik tema altruistlikud ajendid on arenenud välja vaid tema loomulikest karjainstinktist. Samas teadmine, et need hinge kõrgemad tungid lähivad tema surelikus meeles elavatest vaimujõududest, õilistab teda ja annab määratult energiat.

⁹ Inimene tõuseb endast kõrgemale ja väljub enda piiridest, kui ta kord täielikult adub, et temas elab ja ponnistab miski, mis on igavene ja jumalik. Ja nii ongi, et elav usk meie ideaalide üle inimlikku päritolusse kinnitab meie usku, et oleme Jumala pojad, ja teeb tõelisuseks meie altruistlikud veendumused, inimestevahelise vendluse tunded.

¹⁰ Inimesel on vaimu vallas vaba tahe. Surelik inimene ei ole kõikvõimsa Jumala paindumatu suveräänsuse abitu ori ega mehhanistliku kosmilise ettemääratuse kui lootusetu paratamatuse ohver. Inimene on päris kindlasti oma igavese saatuse arhitekt.

¹¹ ¶ Kuid surve ei päästa ega õilista inimest. Vaimse kasvu lätteks on arenev hing. Surve võib isiksust moonutada, kuid ei erguta kunagi kasvu. Isegi kasvatuslik

surve toob vaid negatiivset kasu selles mõttes, et võib aidata ennetada hukatuslikke kogemusi. Vaimne kasv on suurim siis, kui kogu väline surve on minimaalne. „Kus on Issanda vaim, seal on vabadus.” Inimene areneb kõige paremini siis, kui kodu, kogukond, kirik ja riik talle kõige vähem survet avaldavad. Sellest ei tohi aga aru saada nii, nagu poleks kodul, ühiskondlikel institutsioonidel, kirikul ja riigil edumeelses ühiskonnas kohta.

¹² Kui ühiskonna religioosse rühma liige täidab oma rühma nõudeid, tuleks teda ergutada nautima usulist vabadust, nii et religioosse usu tõed ja usukogemuse tõsiasiad tema isiklikus tõlgenduses täielikult väljenduda saaksid. Selle religioosse rühma turvalisus sõltub vaimsest ühtsusest, mitte ühesugusest teoloogiast. Religioosne rühm peaks suutma nautida vabamõtleamise vabadust, ilma et selle liikmed hakkaksid „vabamõtlemiseks”. Kirik, mis palveldab elavat Jumalat, kehtestab inimestevahelise vendluse ja söandab loobuda oma liikmetele usutunnistuse osas survet avaldamast, võib oma tuleviku peale kindel olla.

6. FILOSOOFILINE KOOSKÕLASTAMINE

¹ Teoloogia uurib inimvaimu tegusid ja reageeringuid; see ei saa kunagi teaduseks, sest seda tuleb alati rohkem või vähem siduda ühelt poolt psühholoogiaga isikliku väljenduse osas ja teiselt poolt filosoofiaga asjade süstemaatilise kirjeldamise mõttes. Teoloogia uurib alati *teie* usundit, kellegi teise usundi uurimine on psühholoogia.

² ¶ Kui inimene läheneb oma universumi uurimisele *väljastpoolt*, loob ta sellega mitmesuguseid loodusteadusi; kui ta läheneb enese ja universumi uurimisele *seestpoolt*, loob ta teoloogia ja metafüüsika. Hilisem filosoofia areneb välja püüdest harmoneerida paljusid lahknevusi, mida algul paratamatult tekitavad nende kahe vastupidise lähenemise tähelepanekud ja õpetused universumi asjadest ja olenditest.

³ Religioon seondub vaimse vaatepunktiga, teadmisega, et inimekogemus on *sisemine*. Inimese vaimne loomus annab talle võimaluse pöörata universumi väliskülge sissepoole. Seetõttu on tõsi, et ainult isiksuse kogemuse sisemusest vaadatuna näib kogu loodu olevat olemuselt vaimne.

⁴ Kui inimene uurib universumit analüütiliselt oma füüsiliste meelte aineliste andidega ja nendega seonduva meeletaju kaudu, näib kosmos olevat mehaaniline ja koosnevat energiast ning ainest. Selline viis reaalsuse uurimiseks tähendab universumi pahupidi pööramist.

⁵ ¶ Universumi loogilist ja järjekindlat filosoofilist kontseptsiooni ei saa üles ehitada materialismi ega spiritualismi postulaatidele, sest need mõtteviisid on universaalselt rakendatuna sunnitud vaatlema kosmost moonutatult; esimene kontakteeruks seest väljapoole pööratud universumiga ja teine mõistaks väljastpoolt sissepoole pööratud universumi olemust. Seega ei saa

teadus ega religioon kunagi iseenesest loota, et omandab iseseisvalt piisava arusaamise kõiksetest tõdedest ja suhetest, ilma et seda juhendaks inimfilosoofia ja valgustaks jumalik ilmutus.

⁶ Inimese sisemine vaim peab tuginema oma väljendustes ja eneseteostuses alati meelega mehhanismidele ja toimimisviisidele. Samuti peab ka ainelise reaalsuse väline kogemine tuginema kogeva isiksuse meelega teadlikkusele. Seetõttu on vaimne ja aeline, sisemine ja väline inimkogemus alati kooskõlas meelega funktsiooniga ja nende teadlik teostamine sõltub meeletegevusest. Inimene kogeb oma meeles ainet; vaimset reaalsust kogeb ta hinges, kuid saab sellest kogemusest teadlikuks oma meeles. Intellekt on surelike kogemuste kogusumma harmoneerija ja alatine määraja ning piiraja. Teadvuse tõlgendus meelega poolt annab nii energiatele kui ka vaimsetele väärtustele oma värvingu.

⁷ Teil on raske teaduse ja religiooni vahel harmoonilisemat kooskõla saavutada sellepärast, et vahepealne asjade ja olendite morontiaaailm on teile täiesti tundmatu. Kohalik universum koosneb reaalsuse avaldumise kolmest astmest ehk etapist: aine, morontia ja vaim. Morontia lähenemisenurk kaotab igasuguse lahknevuse loodusteaduste avastuste ja religioosse vaimu toimimise vahel. Mõistmine on teaduslik viis aru saada, usk on religioosne viis taibata, mota on seesama viis morontiatasemel. Mota on tundlikkus aineülese reaalsuse suhtes, mis hakkab kompenseerima puudulikku kasvu; selle sisuks on teadmine-mõistmine ja olemuseks usk-taipamine. Mota on reaalsustajude lahknevuste filosoofiaülene lepitamine, mis on ainelistele isiksusele saavutamatu; osaliselt omandatakse see pärast ainelist lihaliikku elu ellujäämise kogemuses. Kuid paljud surelikud on tunnistanud, et oleks vaja mingit viisi, kuidas lepitada omavahel nii suuresti lahkneva teaduse ja religiooni valdkonna vastastikust mõju; ja metafüüsika tuleneb inimese väsimatutest püüetest seda hästi teadaolevat kuristikku ületada. Ent inimlik metafüüsika on osutunud pigem segadust tekitavaks kui valgustavaks. Metafüüsika esindab inimese heakavatsuslikku, kuid tagajärjetut püüet kompenseerida morontia mota puudumist.

⁸ ¶ Metafüüsika on läbi kukkunud, inimene ei suuda motat tajuda. Ilmutus on ainuvõimalik viis kompenseerida ainelises maailmas puuduvat tundlikkust mota tõe suhtes. Ilmutus toob mõistusega väljatöötatud metafüüsika segadikku autoriteetse selguse.

⁹ Teadus on inimese püüd uurida oma füüsilist keskkonda, energia-aine maailma. Religioon on kogemus, mille inimene saab vaimuväärtuste ilmast. Filosoofia on kujunenud inimmelega püüetest neid väga erinevaid mõisteid korrastada ja kooskõlastada mingiks mõttekaks ja ühtseks suhtumiseks maailma. Filosoofia, millele ilmutus on selgust andnud, toimib vastuvõetavalt mota puudumise ning inimese mõistuse loo-

dud mota aseaine, metafüüsika kokku varisemise tingimustes.

¹⁰ ¶ Varane inimene ei eristanud energiatasandit vaimutasandist. Alles violetne rass ja nende andiitidest järeltulijad püüdsid esimestena matemaatilist tahetelisest lahutada. Tsiviliseeritud inimene on astunud üha enam varajaste kreeklaste ja sumerite jälgedes, sest need eristasid eluta loodust elusast. Tsivilisatsiooni edenedes peab filosoofia ületama vaimu mõiste ja energia mõiste vahelise üha laieneva kuristikku. Ent ruumi ajalikkuses esinevad need lahknevused ühena Ülimas.

¹¹ ¶ Teadus peab tuginema alati põhjendusele, kuigi selle piire aitavad avardada ka kujutlusvõime ja oletused. Religioon sõltub alati usust, ehkki põhjendus mõjub stabiliseerivalt ja abistava teenrina. Loodus- ja vaimumaailma nähtusi on väärteaduste ja -religioonide poolt alati ekslikult tõlgendatud ja seda tehakse ka edaspidi.

¹² Inimene on püüdnud oma filosoofilisi formuleeringuid koostada vaatamata puudulikule arusaamisele teadustest, nõrgast sidemest religiooniga ja ebaõnnestunud metafüüsika-alastest ettevõtmistest. Iga nüüdisaegne inimene ehitaks üles väärrika ja põneva filosoofia endast ja universumist, kui poleks olnud ainelise ja vaimumaailma vahelise tähtsa ja asendamatu metafüüsilise sideme kokkuvarisemist, metafüüsika suutmatust ületada aine ja vaimu vahelist morontiaakuristikku. Surelikul inimesel puudub morontiaameelest ja -ainest arusaam, seega on *ilmutus* ainus viis, kuidas leevendada seda, et tal puudub nii hädasti vajalik kontseptuaalne informatsioon, et ehitada üles universumi loogilist filosoofiat ja omandada rahuldavat arusaamist oma kindlast ja stabiilsest kohast selles universumis.

¹³ Ilmutus on areneva inimese ainus lootus seda morontiaakuristikku ületada. Usk ja mõistmine ei suuda mota abita loogilist universumit välja mõelda ja üles ehitada. Mota-taipamiseta ei suuda surelik inimene mõista ainelise maailma nähtustes peituvat headust, armastust ja tõde.

¹⁴ Kui inimeste filosoofia kaldub tugevasti ainelise maailma poole, muutub see ratsionalistlikuks või *naturalistlikuks*. Kui filosoofia kaldub eriti vaimse tasandi poole, saab see *idealistlikuks* või isegi müstiliseks. Kui filosoofia toetub oma õnnetuseks metafüüsikale, muutub see vältimatult *kahtlevaks* ja segaseks. Varasematel aegadel on enamik inimese teadmistest ja intellektuaalsetest hinnangutest sattunud neist kolmest moonutatud tajumisviisist mõne ohvriks. Filosoofia ärgu sõandagu esitada oma tõlgendusi reaalsusest loogikale omasel lineaarsel viisil, see ei tohi kunagi jätta arvestamata reaalsuse elliptilist sümmeetriat ja kõigi relatsioonikäsituste sisulist kõverust.

¹⁵ Kõrgeim surelikule inimesele kättesaadav filosoofia peab põhinema loogiliselt teaduse põhjendusel, re-

ligiooni usul ja ilmutuse pakutava tõe taipamisel. Selle liiduga saab inimene mõnevõrra kompenseerida oma suutmatust arendada välja küllaldane metafüüsika ja võimetust aru saada morontia motast.

7. TEADUS JA RELIGIOON

¹ Teadust hoiab alal mõistus, religiooni usk. Usk ei tugine küll põhjendusele, kuid on põhjendatav; olgugi loogikast sõltumatu, toetab veenev loogika seda ometi. Usku ei saa toita isegi ideaalne filosoofia, usk koos teadusega on tegelikult ise niisuguse filosoofia allikas. Usku, inimese religiooset taipamist, saab kindlalt õpetada vaid ilmutus, kindlalt ülendada vaid isiklik surelik kogemus Jumala kui vaimu vaimsest kohaolekust Kohandaja näol.

² ¶ Tõeline pääsemine on viis, millega jumalik areng viib sureliku meele nende maailmade kaudu, kus ollakse ühenduses morontiaaailmadega, ainega samastumise tasemelt vaimset kooskõla tähistava kõrge universumistaatuseni. Ja nagu ainele intuitiivne instinkt eelneb maises arengus mõistuslike teadmiste ilmumisele, nii võib vaimse intuitiivse taipamise avaldumine ennustada morontia ja vaimse mõistuse ning kogemuse hilisemat ilmumist taevase evolutsiooni võrratus programmis, mis tähendab ajaliku inimese potentsiaalide muundumist igavese inimese, Paradiisi kuuluva lõpetanu tegelikkuseks ja jumalikkuseks.

³ Ent sedamööda, kuidas tõusuteel inimene sirutub sissepoole ja Paradiisi poole Jumala-kogemuse järele, sirutub ta ka väljapoole ja ruumi poole omandamiseks arusaama ainelise kosmose energeetikast. Teaduse progress ei piirdu inimese maise eluga; tema universumi ja superuniversumi tõusukogemus on üsna suurel määral energeetiliste ja aineliste muundumiste uurimine. Jumal on vaim, kuid Jumalus on ühtsus ja Jumaluse ühtsus ei piirdu ainult Kõikse Isa ja Igavese Poja vaimsete väärtuste hõlmamisega, vaid võtab arvesse ka Kõikse Juhtija ja Paradiisisaare energeetilisid asjaolusid, sest need kaks kõikse reaalsuse faasi on täielikus kooskõlas Ühtse Toimija meesuhetes ning on piiritletud tasemel ühtsed Ülimast Olendist esilekerkivas Jumaluses.

⁴ ¶ Teadusliku hoiaku ja religioosse taipamise liit kogemusliku filosoofia vahendusel kuulub inimese pika Paradiisi-tõusu kogemusse. Matemaatika lähendid ja taipamise kindlus vajavad kõigil kogemusetasanditel alati meele loogika poolset harmoneerimist kuni maksimaalse Ülimani jõudmiseni.

⁵ Ent loogikal võib teaduse avastuste ja religiooni taipamiste harmoneerimine õnnestuda vaid siis, kui nii isiksuse teaduslikud kui ka religioossed aspektid alluvad tõe ja soovivad siiralt järgida tõe, kuhu see ka ei viiks ja millistele järeldustele ka ei jõuaks.

⁶ Loogika on filosoofia meetod, selle väljendusviis. Tõelise teaduse vallas võtab mõistus alati ehedat loogikat kuulda; tõelise religiooni vallas on usk alati sise-

misest vaatepunktist vaadatuna loogiline, kuigi see usk võib näida teadusliku lähenemisviisi sissepoole suunatud vaatepunktist üsnagi alusetu. Väljast sissepoole vaadates võib universum näida ainele, seest väljapoole vaadates näib sama universum täiesti vaimne. Järeldus võrsub ainelisest tunnetusest, usk vaimsest tunnetusest, kuid ilmutusega tugevdatud filosoofia vahendusel võib loogika anda kinnitust nii sissepoole kui ka väljapoole suunatud vaatepunktile, mõjutades sellega nii teaduse kui ka religiooni stabiliseerumist. Seega võivad nii teadus kui ka religioon filosoofia loogikaga ühist kokkupuutepunkti omades teineteise suhtes sallivamaks ning üha vähem skeptiliseks muutuda.

⁷ Nii arenev teadus kui ka religioon vajavad rohkem uurivat ja julget enesekriitikat, areneva staatuse mitetäiuslikkuse tunnetamist. Nii teaduse kui ka religiooni õpetajad on sageli liigagi enesekindlad ja dogmaatilised. Teadus ja religioon võivad olla enesekriitilised ainult oma *faktide* suhtes. Niipea kui väljutakse faktide sfäärist, loobutakse põhjendusest või mandub see kiiresti väärloogika saatelaevaks.

⁸ ¶ Tõde — arusaamist kosmilistest suhetest, kõiksetest faktidest ja vaimsetest väärtustest — on kõige parem omandada Tõe Vaimu hoolekande kaudu ja seda suudab kõige paremini kritiseerida *ilmutus*. Ent ilmutus ei sigita teadust ega religiooni, selle ülesandeks on koordineerida nii teadust kui ka religiooni reaalsusetõega. Kui surelik pole ilmutuse osaliseks saanud või pole ta suutnud seda vastu võtta või sellest aru saada, on ta alati pöördunud asjatute metafüüsiliste otsingute poole, mis on inimesele tõeilmutuse või morontiaaisiksuse mota ainus aseaine.

⁹ Ainelise maailma teadus võimaldab inimesel oma füüsilist keskkonda juhtida ja mõningal määral ka valitseda. Vaimse kogemuse religioon on vennalikkuse ajendaja, mis võimaldab inimestel elada teadusliku ajastu tsivilisatsiooni keerulises olukorras koos. Metafüüsika, aga veel kindlamini ilmutus, pakub teaduse ja religiooni avastustele ühtse kohtumispaiga ja teeb võimalikuks inimeste püüded kooskõlastada loogiliselt neid eraldiseisvaid, kuid vastastikku seotud mõttemaailmu tasakaalustatud filosoofiaks, millel on teaduslik stabiilsus ja religioosne kindlus.

¹⁰ ¶ Surelikus seisundis ei saa midagi absoluutse kindlusega tõestada — nii teadus kui ka religioon tuginevad oletustele. Morontiatasandil saab nii teaduse kui ka religiooni postulaate osaliselt tõestada mota loogikaga. Maksimaalsel vaimutasandil haihtub piiritletud tõendamise vajadus järk-järgult reaalsuse tegeliku kogemise ja sellest osasaamise ees; ent ka siis jääb tõendamata paljud, mis piiritletust kaugemale ulatub.

¹¹ Kõik inimõtte valdkonnad tuginevad teatavatel tõestamatutel oletustel, mida inimmeele võimete hulka kuuluv tõetundlikkus heaks kiidab. Teadus alustab oma ülistatud arutluskäiku *eeldusega*, et reaalsed on

kolm asja: aine, liikumine ja elu. Religioon lähtub eeldusest, et kolm paikapidavat asja on meel, vaim ja universum — Ülim Olend.

¹² Teadus saab matemaatikat, ruumi ajalikku energiat ja ainet käsitlevaks mõttevaldkonnaks. Religioon sõandab tegelda mitte ainult piiritletud ja ajaliku vaimu, vaid ka igaviku ja ülimuslikkuse vaimuga. Need kaks äärmuslikku universumitaju võivad päritolusid, funktsioone, suhteid, reaalsusi ja saatusi ühtemoodi tõlgendada vaid pikaajalise motakogemuse kaudu. Energia ja vaimu lahknevuse maksimaalne harmoneerumine saavutatakse Seitsme Meistervaimu ringluses; nende esimene ühtlustumine toimub Ülima Jumaluses; nende lõplik ühtlustumine Esimese Allika ja Keskmel, MINA OLEN lõpmatuses.

¹³ ¶ *Mõistmine* on nende teadvuse järeltunde tunnistamine, mis puudutavad energia ja aine füüsilise maailma kogemist ja sellest osasaamist. *Usk* on tegevus, millega tunnistatakse vaimse teadvuse tõelisust — seda, mida ei saa muude surelike tõenditega tõestada. *Loogika* on usu ja mõistmise ühtsuse sünteetiline, tõde otsiv edasiliikumine, mis põhineb surelike olendite olemuslikel meelevõimel, loomupärasel asjade, tähenduste ja väärtuste äratundmisel.

¹⁴ ¶ Mõttekohandaja kohalolek on vaimse reaalsuse ehe tõend, kuid selle kohaloleku tõelisust ei saa näidata välismaailmale, vaid ainult sellele, kes sisimas elavat Jumalat selliselt kogeb. Kohandaja tunnetamine põhineb tõe intellektuaalsel vastuvõtmisel, headuse meelevõimelisel tajumisel ja isiksuse motiveeritusest armastada.

¹⁵ Teadus avastab ainelist maailma, religioon annab sellele hinnangud ja filosoofia püüab tõlgendada selle tähendusi, kooskõlastades teaduslikku ainelist seisukohta religioosse vaimse arusaamaga. Ent ajalugu on valdkond, milles teadus ja religioon ei tarvitse kunagi päriselt üksmeelele jõuda.

8. FILOSOOFIA JA RELIGIOON

¹ Ehkki nii teadus kui ka filosoofia võivad mõistmise ja loogikaga eeldada Jumala tõenäolist olemasolu, võib selle ülima ja isikliku Jumaluse kaheldamatust kinnitada vaid vaimust juhitud inimese isiklik usukogemus. Selle elava tõe kehastumisega saab filosoofilisest hüpoteesist, et Jumal võib olemas olla, religioosne reaalsus.

² Segadus seoses Jumala kaheldamatu olemasolu kogemisega tuleneb selle kogemuse erinevatest tõlgendustest ja esitustest erinevate inimeste ning rahvaste poolt. Jumala kogemine võib olla täiesti tõeline, kuid Jumalast *rääkimine*, mis on intellektuaalne ja filosoofiline tegevus, on kõrvalekalduv ja pahatihti segadustekitavalt eksitav.

³ Hea ja üllas mees võib oma naist palavalt armastada, kuid olla täiesti võimetu sooritama rahuldavalt

kirjalikku psühholoogiaeksamit abielulisest armastusest. Mõni teine mees, kes oma naist peaaegu ei armasta, võib sama eksami väga edukalt ära teha. Armastaja ebatäiuslik arusaam armastatu tõelisest olemusest ei muuda vähimalgi määral olematuks tema armastuse reaalsust ja siirust.

⁴ ¶ Kui te Jumalat tõeliselt armastate — tunnete ja armastate usu kaudu —, ärge laske selle kogemuse reaalsust mingilgi moel vähendada ega kahjustada teaduse kahtlevatel ja halvustavatel vihjetel, loogika alusetutel etteheidetel, filosoofia postulaatidel või heade kavatsustega hingede kavalatel ettepanekutel luua Jumalata religioon.

⁵ Jumalat tundva uskliku kindlat teadmist ei tohiks häirida kahtleva materialisti ebakindlus; uskliku kogemustel põhinev sügav usk ja vankumatu veendumus peaksid hoopis mitteuskliku ebakindlusele vägeva väljakutse esitama.

⁶ ¶ Selleks et filosoofiast nii teadusele kui ka religioonile kõige enam kasu oleks, peaks see vältima nii materialismi kui ka panteismi äärmusi. Inimesele võib olla kõlbeliselt väärtuslik ning ainelise teaduse ja vaimse religiooni vaheliseks sidepidajaks vaid selline filosoofia, mis tunnistab isiksuse reaalsust — püsivust muutustes. Ilmutus kompenseerib areneva filosoofia puudujääke.

9. RELIGIOONI PÕHIOLEMUS

¹ Teoloogia käsitleb religiooni mõistuslikku sisu, metafüüsika (ilmutus) selle filosoofilisi aspekte. Religioosne kogemus *ongi* religiooni vaimne sisu. Vaatamata religiooni mõistusliku sisu mütoloogilistele veidrustele ja psühholoogilistele illusioonidele, ekslikele metafüüsilistele oletustele ja enesepettusele viivatele meetoditele, religiooni filosoofilise sisu poliitilistele moonutustele ja sotsiaalmajanduslikele loomuvastastustele jääb isikliku religiooni vaimne kogemus ehtsaks ja paikapidavaks.

² Religioon seondub peale mõtlemise veel tunnete, tegutsemise ja elamisega. Mõtlemine on lähemalt seotud ainelise eluga ja peaks alluma põhiliselt, kuigi mitte täiesti mõistusele ja teaduslikele tõsiasjadele ning oma mitteainelistes püüdlustes tõe. Ükskõik kui illusoorne ja ekslik kellegi teoloogia ka poleks, võib tema religioon olla täiesti ehtne ja igikestvalt tõene.

³ Budism oma algsel kujul on üks parimaid ilma Jumalata religioone, mis on kogu Urantia areneva ajaloo jooksul tekkinud, kuigi see ei jäänud arenedes jumalata. Usuta religioon räägib isenesele vastu, Jumalata religioon on filosoofiliselt järjekindlusetu ja mõistusega võttes absurdne.

⁴ Loomuliku religiooni maagiline ja mütoloogiline päritolu ei muuda kehtetuks hilisemate ilmutuslike religioonide reaalsust ja tõde ning Jeesuse religiooni täiuslikku päästvat evangeeliumi. Jeesuse elu ja õpetused vabastasid religiooni lõpuks maagilisest ebausust,

mütoloogilistest illusioonidest ja traditsioonilise dogmatismi kütkeist. Kuid need varased maagia ja mütoloogia valmistasid väga tõhusalt teed hilisemale ja kõrgemale religioonile, eeldades aineüleste väärtuste ja olendite olemasolu ja reaalsust.

⁵ Kuigi usukogemus on täiesti subjektiivne nähtus, sisaldab see positiivset ja elavale usule omast suhtumist universumi objektiivsete reaalsuste kõrgematesse maailmadesse. Usufilosoofia ideaaliks on niisugune usk-usaldus, mis aitaks inimest universumite universumi lõpmatu Isa absoluutset armastust tingimusteta usaldada. Selline ehe usukogemus ületab kaugelt idealistliku soovi filosoofilise objektiveerimise; see peab pääsemist tegelikult enesestmõistetavaks ning on seotud ainult Paradiisi-Isa tahte tundmaõppimise ja täitmise. Selle religiooni tunnused on usk ülimesse Jumalusse, lootus igavesele ellujäämisele ning armastus, eriti oma kaasinimeste vastu.

⁶ ¶ Kui teoloogia saavutab religiooni üle võimu, siis religioon sureb — sellest saab elu asemel doktriin. Teoloogia ülesandeks on ainult hõlbustada isikliku vaimse kogemuse tunnetamist. Teoloogia kujutab endast religiooset jõupingutust selgitada välja, seletada ja põhjendada religiooni kogemuslikke väiteid, mida saab lõppkokkuvõttes kehtivaks muuta vaid elava usu kaudu. Kõrgemas universumifilosoofias astub tarkus nagu mõistuski usuga liitu. Mõistmine, tarkus ja usk on inimese kõrgeimad inimlikud saavutused. Mõistmine teeb inimese tuttavaks faktide, asjade maailmaga; tarkus tutvustab talle tõe, suhete maailma; usk viib teda jumalikkuse, vaimse kogemuse maailma.

⁷ Usk juhib meelsasti mõistust nii kaugemale, kui see suudab minna, ja jätkab siis teed tarkuse seltsis filosoofia võimaluste piirini; seejärel sõandab ta asuda piiritule ja lõputule universumiretkele vaid tõe seltsis.

⁸ ¶ Teadus (teadmine) on rajatud sisemiselt omasele (meeleabivaimu) eeldusele, et mõistus on usaldus-

väärne, et universumist on võimalik aru saada. Filosoofia (kooskõlastatud arusaamine) rajaneb sisemiselt omasele (tarkusevaimu) eeldusele, et tarkus on usaldusväärne, et ainelist universumit saab vaimsega kooskõlastada. Religioon (isikliku vaimse kogemuse tõde) on rajatud sisemiselt omasele (Mõttekohandaja) eeldusele, et usk on usaldusväärne, et Jumal on tunnetatav ja et temani saab jõuda.

⁹ Sureliku elu reaalsuse täielik mõistmine seisneb üha suuremas valmisolekus uskuda neid mõistmisele, tarkusele ja usule tuginevaid eeldusi. Niisuguse elu motivatsiooniks on tõde ja seda valitseb armastus; ning need on objektiivse kosmilise reaalsuse ideaalid, mille eksisteerimist ei saa aineliselt demonstreerida.

¹⁰ Kui mõistus kord juba õige ja väära ära tunneb, ilmutab ta tarkust; kui tarkus teeb õige ja väära, tõe ja eksimuse vahel valiku, näitab see, et teda juhib vaim. Ja nii on meele, hinge ning vaimu funktsioonid alati omavahel tihedalt ühendatud ja funktsionaalselt seotud. Mõistus tegeleb faktiliste teadmistega, tarkus filosoofia ja ilmutusega, usk elava vaimse kogemusega. Tõe kaudu saavutab inimene ilu ja vaimse armastuse kaudu tõuseb headuseni.

¹¹ Usk ei anna lihtsalt müstilist jumaliku kohaloleku tunnetust, vaid juhib Jumala tundmise juurde. Usu emotsionaalsed tagajärjed ei tohiks seda ülemäära mõjutada. Tõeline religioon on uskumise ja tundmise ning samuti rahuldustunde kogemus.

¹² ¶ Usukogemuse reaalsus on võrdeline selle vaimse sisuga ja see reaalsus ületab mõistuse, teaduse, filosoofia, tarkuse ning kõigi inimsaavutuste piirid. Kogemuse veenvus on ümberlukkamatu; religioosse elu loogika on vaieldamatu; selle teadmise kindlus on üle-inimlik; rahuldustunne ülimalt jumalik; julgus, mida see annab, vankumatu; andumus kõhklematu; ustavus ülilm ja saatus — igavene, lõplik ja kõikne.

¹³ [Esitanud Nebadoni Melkisedek.]